

הידושין עב

אמר רבי יוחנן זו חלזון הדייב ונציבין שפעמים בולעתן שמושלת בהם ופעמים פולטתן.

וארו חיוא אחרי תנינא דמיה לדוב - תני רב יוסף אלו פרסיים-

שאוכלין ושותין כדוב ומסורבלין כדוב בעלי בשר ומגדלין שער כדוב, ואין להם מנוחה כדוב כשהוא קשור הולך ובא תמיד סביבותיו.

ר' אמי כי הוה חזי פרסא דרכיב אמר 'היינו דובא ניידא' דוב נודד.

לוי היה בעל משלות ובקש לו רבי שיתאר לו איך נראים מספר אומות כדלהלן:

א"ל רבי ללוי הראני פרסיים?

אמר ליה: דומים לחיילות של בית דוד שהיו גיבורים.

הראני חברין אומה סמוכה לפרסיים ומשחיתים יותר מן הפרסיים? - **דומין למלאכי חבלה.**

הראני ישמעאליים? דומין לשעירים של בית הכסא דהיינו מלובשים שחורים ודומים לשדים.

הראני תלמידי חכמים שבבבל? דומים למלאכי השרת דהיינו מלובשים לבנים נאים ועטופים כמלאכי השרת.

נבואתו של רבי בעת פטירתו

כי הוה ניחא נפשיה דרבי היה מגלה מספר מקומות בבבל שיש בהם פסולים, כדלהלן:

הומניא - כולה עמונאי היא.

מסגריא - כולה דממזירא היא.

בירקא - שני אחים יש שמחליפים נשותיהם זה לזה.

בירתא דסטיא- היום סרו מאחרי המקום דהיינו דאקפי הציף פירא ביבר בכורי של דגים בשבתא, ואזיל וצדו בהו בשבתא. - **ושמתינהו ר' אחי ברבי יאשיה ואישתמוד.**

[עד כאן דף עב עמוד א']

הוא ממשיך ומנבא דברים נוספים, כדלהלן:

אקרא דאגמא איכא בבבל אדא בר אהבה יש בה, היום יושב בחיקו יעב של אברהם ר"ל היום נכנס לברית מילה.

שאיין צדיק נפטר מן העולם עד שנברא צדיק כמותו

להלן המשך של נבואתו של רבי, והגמרא מסבירה שבאותו יום שנפטר רבי נולד מי

שבעתיד ימלא את מקומו:

היום נולד רבי יהודה בבבל-

דאמר מר כשמת ר' עקיבא, נולד רבי.

כשמת רבי, נולד רבי יהודה.

כשמת רבי יהודה, נולד רבא.

כשמת רבא, נולד רב אשי.

ללמדך שאין צדיק נפטר מן העולם עד שנברא צדיק כמותו שנאמר וזרח השמש ובא השמש- **עד שלא כבתה שמשו של עלי, זרחה שמשו של שמואל הרמתי שנאמר** ונר אלהים טרם יכבה ושמואל שוכב וגו'.

צוה ה' ליעקב סביביו צרי רבי יהודה **אמר כגון הומניא לפום נהרא-** ר"ל עמון ומואב שהיו סובבים בארצנו ומצערים אותנו, צוה ה' שהיו סובבים אותנו גם בגלותנו כגון הומניא הנזכר לעיל שהיו מעמונים.

אמר ליה אביי לרב יוסף להא גיסא דפרת עד היכא עד היכן נמשכת כלפי מערב?

אמר ליה מאי דעתך?! **משום בירם** שיושבת מצד זה אתה שואל?

מייחסי דפומבדיתא מבירם נסבי.

האם נחלקו גם לעניין גיטין או לא

המביא גט ממדינת הים לארץ ישראל צריך לומר בפני נכתב ונחתם. אך המביא מבבל אינו צריך שהם היו חכמים ובקיאין בדיני לשמה. להלן מחלוקת האם הגבולות של בבל לעניין גיטין הם כאותם גבולות לגבי יוחסין.

א. **אמר רב פפא כמחלוקת ליוחסין כך מחלוקת לענין גיטין.**

ב. **רב יוסף אמר מחלוקת ליוחסין אבל לגיטין דברי הכל עד ארבא** אגם תניינא

דגישרא שני אגמים היו למטה מהגשר.

תפארתה של בבל ליוחסין

אמר רמי בר אבא חביל ימא מקום [הוא פרת דבורסי] תכילתא תפארתה דבבל.

שוניא וגוביא: תכילתא דחביל ימא.

רבינא אמר אף ציצורא.

תניא נמי הכי חנן בן פנחס אומר חביל ימא תכילתא דבבל שוניא וגוביא וציצורא תכילתא דחביל ימא.

רב פפא טען שהמצב השתנה ודחו את דבריו, כדלהלן:

אמר רב פפא והאידינא איערבי בהו כותאי.

(דחיה) **ולא היא איתתא הוא דבעא מייניהו** ר"ל יצא קול ע"י שכותי

ביקש מהם אכן אנשי המקום סירבו ליתן לו.

ההוא גברא דאמר להו אנא מן שוט מישוט עמד רבי יצחק נפחא על רגליו ואמר שוט מישוט בין הנהרות עומדת - הרי היא כגולה כפומבדיתא ליוחסין.

אמר ר' יוחנן מאיה דקירא ולעיל דהיינו מקום יותר בצד דרומי מכל הגבולין שנשנו לעיל. (קושיא) **והא אמר רבי יוחנן עד מעברתא דגיזמא?**

אמר אביי רצועה נפקא ר"ל יוצא מהגבול הצפוני שעוקף את כל המקומות הפסולים ובקצה נמצאת שוט מישוט, ורצועה זו בכלל בבל היא.

אמר רב איקא אמר רב חננאל אמר רב חלזון נהר **ניהונד** הרי היא כגולה ליוחסין.

א"ל אביי לא תציתו ליה?! יבמה היא דנפלה ליה התם וכדי שיוכל ליבמה אמר כן.

א"ל רב איקא אטו ידידי היא?! **דרב חננאל היא אזיל שילוחו** הלכו לשאול את רב חננאל?

אמר להו הכי אמר רב חלזון ניהונד הרי היא כגולה ליוחסין ופליגא רב על דברי ר'

אבא בר כהנא שאמר ש'ניהונד' מן המקומות שהם פסולין ליוחסין, כדלהלן:

דאמר ר' אבא בר כהנא מאי דכתיב הפסוק דיבר על מלך אשרו שהגלה עשרת השבטים וינחם בחלח זו חלזון ובחבור הדייב נהר גוזן זו גינזק וערי מדי זו חמדן וחברותיה, **ואמרי לה זו נהונד וחברותיה:** הם כרך **מושכי חוסקי** ורומקי .

אמר רבי יוחנן וכולם לפסול שנטמעו גוים בבנותיהם של עשרת השבטים, ואפילו למ"ד שגוי הבא על בת ישראל אינו ממזר פסול הוא.

קסלקא דעתא מושכי היינו מושכני ולכן מקשה לשמואל כדלהלן:

(קושיא) **והאמר ר' חייא בר אבין אמר שמואל מושכני הרי היא כגולה ליוחסין?**

(תירוץ) **אלא מושכי לחוד** שהם פסולין **ומושכני לחוד.**

פרסיים

הפסוק להלן מתאר את החלום של דניאל שראה ארבע חיות גדולות עולות מן הים (רמז לארבע מלוכיות: בבל, פרס, יון ואדום). להלן צורת החיה השנייה:

וארְו חיוֹה אַחֲרֵי תַנְיָה דְּמִיָּה לְדָב וְלִשְׁטָר-חַד מצד אחד **הַקִּמְת וְתַלַּת עֲלֵיין** עלעות

בְּפִמָּה בִין שִׁנִּיה [שִׁגְה] וְכֵן אִמְרִין לֵה קוּמִי אֲכֹלִי בִשָּׂר שְׂגִיא:

ממה שכתוב ב'פמה' משמע בפנים ואילו 'בין שיניה' משמע בחוץ ועל זה מיישב רבי

יוחנן:

רב אדא בר אהבה שהאריך ימים הרבה משמת רבי עד דורות אחרונים בימי רב נחמן בר יצחק כדאמר' בב"ב (דף כב:) אך ר"י פי' **דשני רב אדא בר אהבה הו:**

ר"ע תוספות ד"ה איתתא בעא מייניהו ולא יהבו ליה ולכך הוציא עליהם לעז וי"מ דקאי אדרב פפא ולא נהירא דח"ו שיעלה בדעתו של אותו צדיק להוציא לעז עליהם שלא כדין.

ר"ע תוספות ד"ה היום יושב בחיקו של אברהם אבינו. פירש בקונטרס יש אומרים מת וא"כ אין זה רב אדא בר אהבה שבגמרא ונראה לומר יושב בחיקו של אברהם שנכנס לברית מילה וזה

הידושין עב

ופלטיהו בן בניהו

הפסוק למטה מדבר על נבואת יחזקאל על סופם של אנשי האון, ובתוכם פלטיהו, שהיה אחד משרי העם. להלן נחלקו רב ושמואל כיצד לבאר את הפסוק. ויהי כהנבאי ופלטיהו בן בניהו מת ואפול על פני ואזעק קול גדול ואומר אהא אדני ה'!

רב ושמואל חד אמר לטובה וחד אמר לרעה – לקמן הגמרא תדון אם אפשר לפשוט איזה מהם אמר לטובה ולרעה.

לטובה:

מאן דאמר לטובה כי הא דאיתנדרא מושל דמישן, חתניה דנבוכדנצר הוה, שלח ליה לנבוכדנצר מכולי האי שבייה שבויים דאיתית לך, לא שדרת לן דקאי לקמן ר"ל לא שלחתה אף אחד שיעמוד לפני לשמשני?!

בעי לשדורי ליה לחתנו שבויים מישאל. א"ל פלטיהו בן בניהו לנבוכדנצר 'אנן דחשבינן ניקו מקמך הכא ועבדין ניזלו להתם' וכן קיבל את עצתו וישאיר את יהודים בבבל.

ואמר נביא מי שעשה טובה בישראל ימות בחצי ימיו?!

מאן דאמר לרעה-

דכתיב ותבא אותי אל שער בית ה' הקדמוני הפונה קדימה והנה בפתח השער עשרים וחמשה איש ואראה בתוכם את יאזניה בן עזר ואת פלטיהו בן בניהו שרי העם וכתיב ויבא אותי אל חצר בית ה' הפנימית והנה פתח היכל ה' בין האולם ובין המזבח כעשרים וחמשה איש אחוריהם אל היכל ה' במערב ופניהם קדמה ממשמע שנאמר ופניהם קדמה איני יודע שאחוריהם כלפי מערב? מלמד שהיו מפריעין עצמם ומתריזין עצמם כלפי מעלה.

ולן וקאמר נביא: מי שעשה הרעה הזאת בישראל ימות על מיטתו?!

תסתיים דשמואל דאמר לרעה- שסובר שלא ישתלחו עבדים למישן דלא כסיפור דלעיל, כדלהלן:

דאמר שמואל: מושכני, הרי היא כגולה ליוחסים. מישון, לא חשו לה לא משום עבדות ולא משום ממזרות אלא כהנים שהיו בה לא הקפידו על הגרושות.

(דחיה) לעולם אימא לך שמואל אמר לטובה- אולי הוא מודה לסיפור דלעיל.

ושמואל לטעמיה דאמר המפקיר עבדו יצא לחירות ואינו צריך גט שחרור שנא' כל עבד איש מקנת כסף: עבד איש ולא עבד אשה? אלא עבד שיש לו רשות לרבו עליו קרוי עבד עבד שאין לרבו רשות עליו אין קרוי עבד.

דעת חכמים- כל הארצות בחזקת כשרות

למדנו במתניתין שעלו פסולין לארץ ישראל, ובבל בלבד הייתה בחזקת מיוחדת, כמו שאמר ר"א לעיל שיחם עזרא את בבל. להלן יבואר דעת חכמים שמחזיק שאר הארצות בחזקת כשרות ליוחסין.

אמר רב יהודה אמר שמואל זו דברי ר"מ, אבל חכמים אומרים כל ארצות בחזקת כשרות הם עומדות.

אמימר שרא ליה לרב הונא בר נתן למינסב איתתא מחוזייתא למרות שאינו בתוך גבול בבל לענין יוחסין.

אמר ליה רב אשי מאי דעתך? משמואל? והא בי רב כהנא לא מתני הכי בדעת שמואל? ובי רב פפא לא מתני הכי? ובי רב זביד לא מתני הכי? אפ"ה לא קיבלה מיניה משום דשמיע ליה מרב זביד דנהרדעא.

האם ממזרים ונתיני טהורים לעתיד לבא – מחלוקת רבי יוסי ור"מ

יבואר מחלוקת כיצד לפרש הפסוק המובא למטה, כלהלן:

וְזָרְקֵי עֲלֵיכֶם מִים טְהוֹרִים וְטָהָרְתֶּם מִכָּל טְמְאוֹתֵיכֶם וּמִכָּל גְּלוּלֵיכֶם אֲטָהֶר אֶתְכֶם

ת"ר-

א. ר' יוסי: ממזרי ונתיני טהורים לעתיד לבא

וזרקתי עליכם מים טהורים וטהרתם - כשהוא אומר אטהר אתכם הוי אומר אף מן הממזרות.

ב. ר' מאיר אומר אין טהורים - כשהוא אומר מכל טומאותיכם ומכל גלוליםיכם ולא מן הממזרות.